

Chapter 09

Community of Practice in Uralic Studies (COPIUS), www.copius.eu

Introduction to Mari

Jeremy Bradley, jeremy.moss.bradley@univie.ac.at

Last updated 30 November 2021

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Grammar

1. Gerund ~ converb in -н

Conjugation I		Conjugation II	
Infinitive	-ын	Infinitive	-ен (-эн)
лудаш		йошкаргаш	
кочкаш		шулаш	
толаш		эрташ	
лияш		илаш	
колышташ		пуаш	
ямдылалташ		каналташ	

1. Gerund ~ converb in -н

Conjugation I		Conjugation II	
Infinitive	-ын	Infinitive	-ен (-эн)
лудаш	лудын	йошкаргаш	йошкарген
кочкаш	кочкын	шулаш	шулен
толаш	толын	эрташ	эрген
лияш	лийын	илаш	илен
колышташ	колышт(ын)	пуаш	пуэн
ямдылалташ	ямдылалт(ын)	каналташ	каналтен

1. Gerund ~ converb in -н

Instructive (adverbial) forms in -(ы)н:

сай 'good'

> сайын 'well'

йол 'foot'

> йолын 'on foot'

кумыт 'three'

> кумытын '(as) three'

кочк- 'to eat'

> кочкын 'eating'

1. Gerund ~ converb in -н

Instructive (adverbial) forms in -(ы)н:

сай 'good'

> сайын 'well'

йол 'foot'

> йолын 'on foot'

кумыт 'three'

> кумытын '(as) three'

кочк- 'to eat'

> кочкын 'eating'

1. Gerund ~ converb in -н

Usage: Adverbial

Ануш <u>куржын</u> толеш.	Anush comes running.
Мом те ыштеда? <u>Кочкын</u> шинчена.	What are you doing? Sitting and eating.
Тый тыште мом ыштет? Тыйым <u>вучен</u> шинчем.	What are you doing here? Sitting waiting for you.
Библиотекеште книга <u>налын</u> , мый мӧнгыш каем.	After taking out a book at the library, I'll go home.

1. Gerund ~ converb in -н

Usage: Modal auxiliaries

Positive	Negative	Translation
Мый <u>толын</u> кертам.	Мый <u>толын</u> ом керт.	I can/cannot come.
Тый <u>вучен</u> кертат.	Тый <u>вучен</u> от керт.	You can/cannot wait.
Тудо <u>полшен</u> кертеш.	Тудо <u>полшен</u> огеш (ок) керт.	(S)he can/cannot help.
Ме <u>лудын</u> кертына.	Ме <u>лудын</u> огына (она) керт.	We can/cannot read.
Те <u>налын</u> кертыда.	Те <u>налын</u> огыда (ода) керт.	You can/cannot take/buy.
Нуно <u>каласен</u> кертыт.	Нуно <u>каласен</u> огыт керт.	They can/cannot speak.

1. Gerund ~ converb in -н

Usage: Directional

Ур пушенге үмбаке төршт-ен күз-а
squirrel tree onto jump-CVB climb-3SG
'The squirrel jumps up the tree.'

1. Gerund ~ converb in -н

Usage: Aspectual

Ур   слон-ым   йöрат-ен   шынд-а
squirrel   elephant-ACC   love-CVB   place-3SG
'The squirrel falls in love with the elephant.'

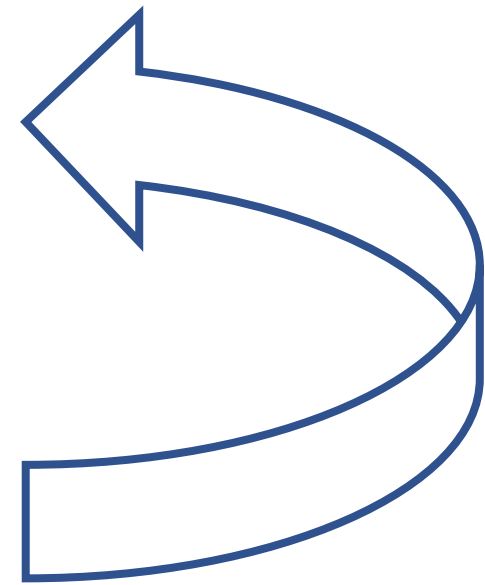
2. Comparative case [!]

Mari

- кайык ‘bird’ > кайык**ла** ‘like a bird’
- татар ‘Tatar’ > татар**ла** ‘in Tatar’
- тушко ‘(to) here’ > тушкы**ла** ‘in this direction’

Chuvash

- кайӑк ‘bird’ > кайӑк**ла** ‘like a bird’
- ҫармӑс ‘Mari’ > ҫармӑс**ла** ‘in Mari’
- кунта ‘(to) here’ > кунтал**ла** ‘in this direction’

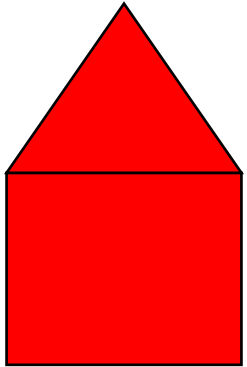

2. Comparative case [!]

Order of **possessive suffixes (Px)** and **case suffixes (Cx)**

		3SG	3PL
 Px + Cx	Nominative	пöртшö	пöртышт
	Genitive	пöртшын	пöртыштын
	Accusative	пöртшым	пöртыштым
	Comitative	пöртшыге	пöртыштге
 Cx + Px	Inessive	пöртыштыжö	пöртыштышт
	Illative	пöртышкыжö	пöртышкышт
	Lative	пöртешыже	пöртешышт
	Dative	пöртшылан ~ пöртланже	пöртыштлан ~ пöртланышт
	Comparative	пöртшыла (~ пöртлаже)	пöртыштла (~ пöртлашт)

3. Adjectives with short and long forms

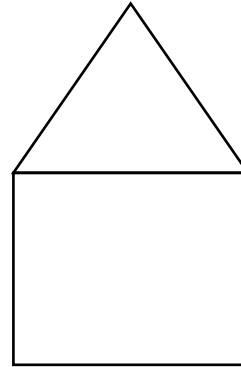

Мо тиде?

Тиде йошкар пөрт.

Тиде пөрт могай түсан?

Тиде пөрт йошкарге.

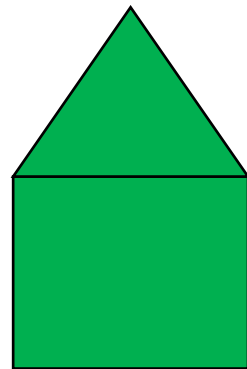

Мо тиде?

Тиде ош пөрт.

Тиде пөрт могай түсан?

Тиде пөрт ошо.

Мо тиде?

Тиде ужар пөрт.

Тиде пөрт могай түсан?

Тиде пөрт ужарге.

3. Adjectives with short and long forms

Ошо-влак

Йошкарге-влак

Ужарге-влак

3. Adjectives with short and long forms

Short form	Long form	Translation
йошкар	йошкарге	red
ош	ошо	white
сандал	сандалге	rosy, pink
ужар	ужарге	green
шем	шеме	black
кошар	кошарге	pointed, sharp
НЫЖЫЛ	НЫЖЫЛге	tender, gentle

4. Object of comparison

Лум <u>кагаз</u> <u>деч</u> ошо (~ <u>ошырак</u>).	Snow is whiter than paper.
Юл эгер Элнет <u>эгер</u> <u>деч</u> <u>келге</u> (~ <u>келгырак</u>).	The Volga is deeper than the Elnet (Russian <i>Илеть</i>) river.

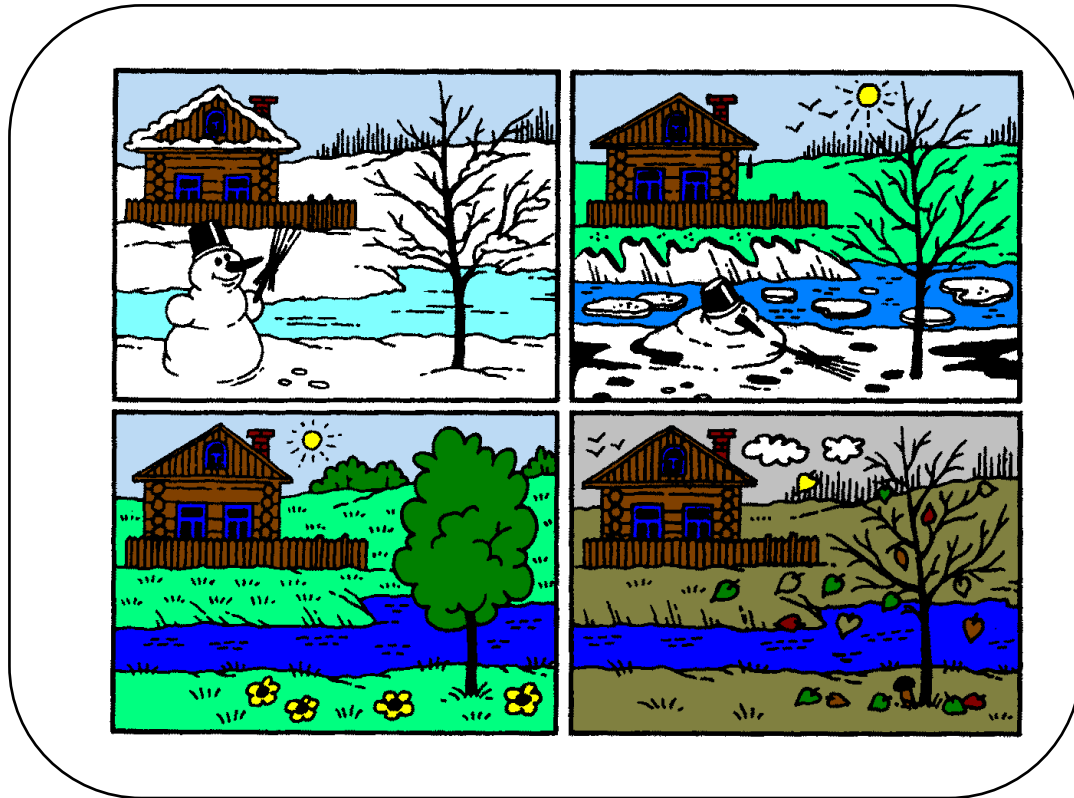
5. Superlative degree

Positive	Comparative	Superlative	Translation
поро	порырак	эн поро	good
изи	изирак	эн изи	small
шокшо	шокшырак	эн шокшо	warm, hot
кужу	кужурак	эн кужу	long

Words and word usage

1. идалык, ий 'year'

Идалык

...

1989

1990

1991

1992

1993

...

Ий

2. кече, тылзе

3. шинчаш (-ам) 'to sit down' ~ шинчаш (-ем) 'to sit'

Шич!

Уже шинчем.

4. шулаш (-ам) 'to cut, to slice' ~ шулаш (-ем) 'to melt'

Киндым шул!
Лум ок шуло.

5. пуаш (-эм) 'to give' ~ пуаш (-эм) 'to blow'

Аватлан мом пуэт?

Мардеж пуа.

6. молан 'to what; why'

Молан от тол?

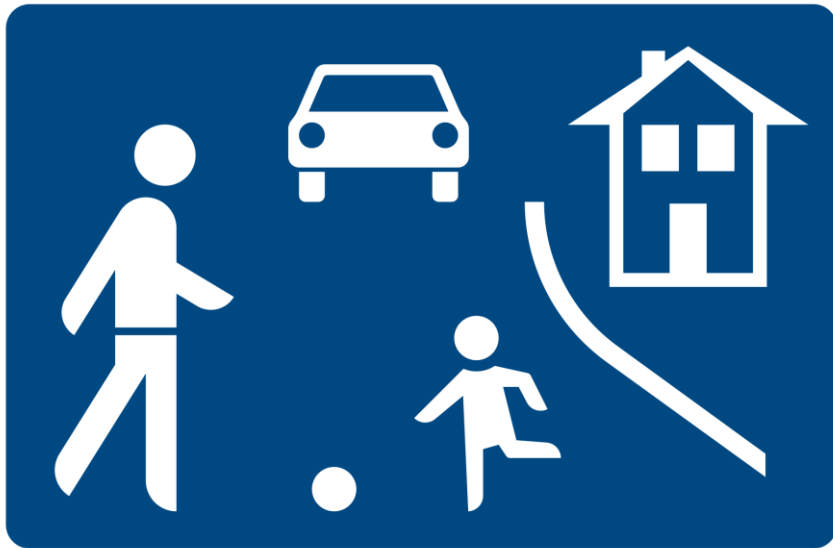
Why aren't you coming?

Мо пеш шуко мален киеда?

Why do you lie around and sleep so much?

7. урем 'street'

Нуно уремыште модыт.

~

Text

Идалык жап

Таче Ануш йочасадыш кая. Воспитатель Ануш дене идалык жап нерген кутыра.

- Воспитатель: – Ануш, идалыкыште мыняр идалык жап?
- Ануш: – **Нылыт: теле, шошо, кенеж, шыже.**
- Воспитатель: – Тый могай идалык жапым эн чот йөратет?
- Ануш: – Телым.
- Воспитатель: – Тыланет теле молан келша?
- Ануш: – Телым лум лумеш. Мланде ош мамык төшакла коеш. Эше телым издер да ече дене мунчалташ лиеш, телым мый У ий пайремым йөратем. Йӱштӧ Кугыза толеш, пӧлекым конда.
- Воспитатель: – А теле почеш мо толеш?
- Ануш: – Кенеж.
- Воспитатель: – Йонылыш лият. Вет теле деч вара шошо толеш.
- Ануш: – Чынак, чынак, ончыч шошо толеш, а вара кенеж.
- Воспитатель: – А шошыжо кенеж деч мо дене ойырте малтеш?
- Ануш: – Шошым лум шула. Шошо кече тулшолла йошкарген лектеш. Шокшо эл гыч кайык-влак чонештен толыт. Пушенге-влак ужаргат. А кенежым игече шокшырак. Кенежым чодыраште тӱрлӧ саска шочеш.
- Воспитатель: – Ануш, а шыже нерген мом каласен кертат?
- Ануш: – Шыжым кече шагал ырыкта. Чӱчкыдын йӱр йӱреш, мардеж пуа, кайык-влак шокшо велыш чонештен каят.

Exercises

30.

Идалыкыште ныл жап: шошо, кенгеж, шыже, теле.

Шошым мый йөрәтем.

Шошым кече сайын ырыкта.

Лум шула, пушенге-влак ужаргат, кайык-влак чонештен толыт.

Мый кайыкым колышташ йөрәтем.

Могай мотор жап!

Sources

en.wikipedia.org/wiki/Alliance_90/The_Greens#/media/File:Gr%C3%BCne_protests_against_nuclear_energy.jpg